

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DE PAARDENSECTOR IN VLAANDEREN

Rapport 2016

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

DE PAARDENSECTOR IN VLAANDEREN

Auteur(s): Vincent Samborski, Jonathan Platteau, An De Praeter en Eveline De Vidts

INHOUD

Samenvatting.....	5
1 STRUCTUUR VAN DE SECTOR.....	6
2 METHODOLOGIE.....	7
3 FOKKERIJ.....	8
3.1 AANTAL PAARDEN IN VLAANDEREN	8
3.2 FOKKERSVERENIGINGEN	8
3.3 FOKKERIJEN	9
3.4 CENTRA VOOR GEASSISTEERDE VOORTPLANTING	9
4 GEBRUIK.....	10
4.1 KOPELORGANISATIES	10
4.2 LANDBOUWGEBRUIK	10
4.3 MANEGES EN PENSIONSTALLEN	10
4.4 FEDERALE POLITIE	10
4.5 SPORT EN RECREATIE	11
4.6 OMZET UIT PAARDENWEDDENSCHAPPEN	12
5 OPLEIDINGEN EN BEROEPEN.....	13
5.1 OPLEIDINGEN	13
5.2 DIERGENEESKUNDE	13
5.3 MENGVOEDER	14
5.4 MESTVERWERKING	14
5.5 INTERNATIONAAL PAARDENTRANSPORT	14
5.6 KADAVERVERWERKING EN SLACHTINGEN	14
5.7 VLEESVERWERKING	14
5.8 CONSUMPTIE	15
5.9 PAARDENMELK	15
6 BUITENLANDSE HANDEL.....	15
6.1 PAARDENVLEES	16
6.2 LEVENDE PAARDEN	16
7 SAMENVATTENDE TABEL.....	17
Bronnen en dankwoord.....	18

////////////////////////////////////

1 STRUCTUUR VAN DE SECTOR

De paardensector is een zeer diverse sector die aan een veelheid van verschillende takken van de economie raakt. De verschillende facetten van de paardenhouderij werden door de sector in drie grote pijlers ingedeeld en overgenomen in de structuur van de koepelfederaties. De eerste pijler omvat alle activiteiten die gericht zijn op het fokken van (ras)paarden. Deze activiteiten worden grotendeels gereguleerd door de Vlaamse overheid. Dat gebeurt in de vorm van de erkenning van fokkersverenigingen die het stamboek bijhouden van een of meer rassen van paarden of ezels, een koepelorganisatie die coördinerende taken inzake de paardenfokkerij uitvoert en van centra voor geassisteerde voortplanting. De Vlaamse overheid ondersteunt en subsidieert de sector vanuit verschillende beleidsdomeinen. Het Departement Landbouw en Visserij betaalt een subsidie aan de Vlaamse Confederatie van het Paard en de fokkersverenigingen van ongeveer 200.000 euro. BLOSO, thans Sport Vlaanderen, subsidieerde in 2014 de sportieve en recreatieve paardensport voor een bedrag van ruim 1,6 miljoen euro en de VLM verstrekke tot en met 2015 350.000 euro per jaar aan middelen ten gunste van het Vlaams Paardenloket.

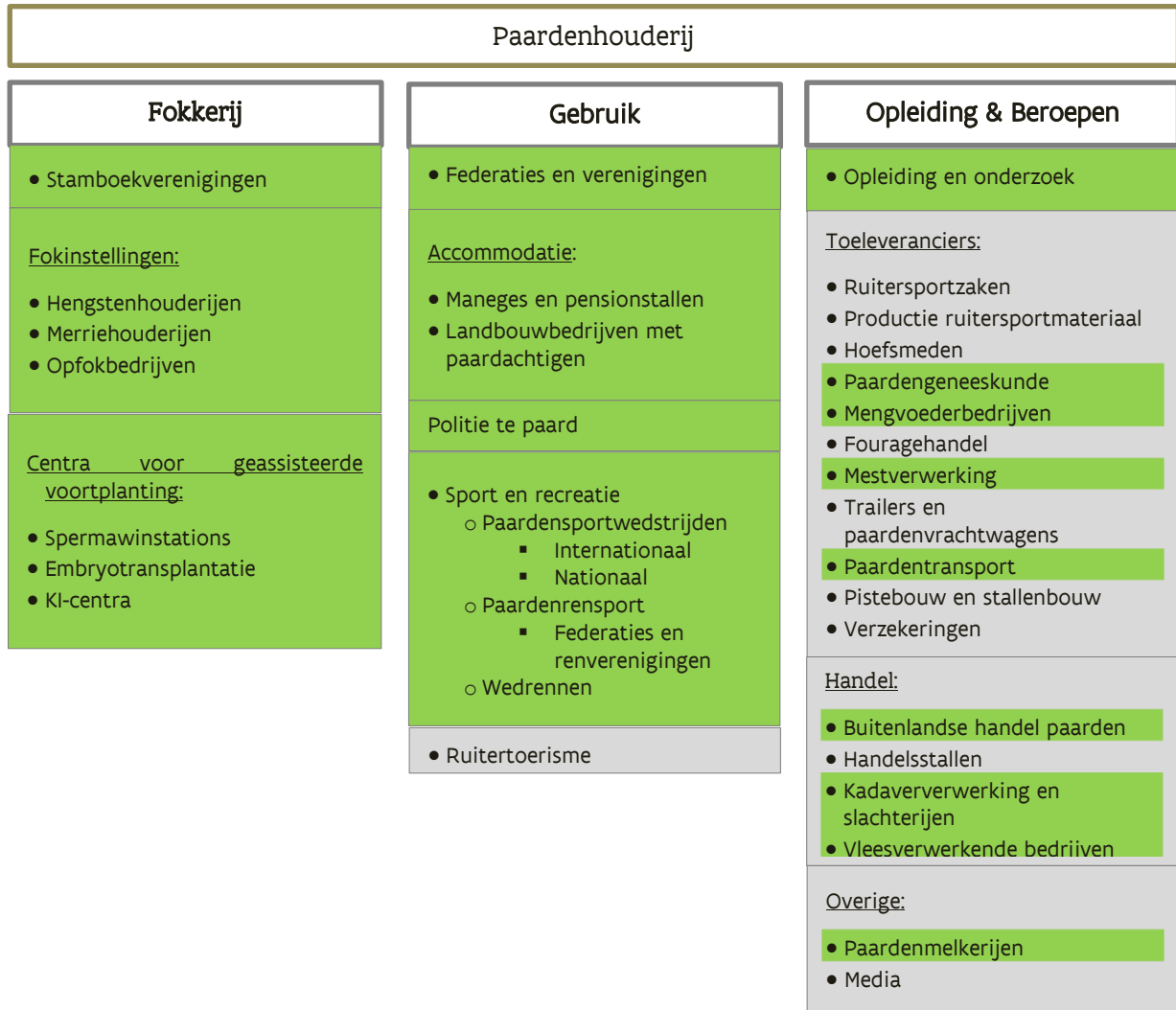
De tweede groep omvat activiteiten die gericht zijn op het gebruik van paarden voor bepaalde doeleinden en de overkoepelende federaties die deze activiteiten aansturen of faciliteren. Deze pijler behelst onder meer het landbouwgebruik, de sportieve en recreatieve activiteiten en het gebruik van paarden bij de federale politie.

De derde pijler is de meest diverse en groepeert producenten van een reeks producten en diensten die gerelateerd zijn aan de paardenhouderij. Ook de handel van vlees en levende paarden hoort in die groep thuis. Bij producten die van het paard afkomstig zijn, denken we, naast vlees en paardenmelk, ook aan paardenmest dat wordt gebruikt om champignonsubstraat te vervaardigen. Tot producten die voor het paard bestemd zijn, behoren onder meer geneesmiddelen voor paarden, uitrusting, transportmiddelen voor paarden, etc. Voorbeelden van diensten zijn: diergeneeskundige prestaties, hoefsmederij, opleiding.

Figuur 1 geeft de structuur van de paardenhouderij weer. Bij aanvang van de opdracht werd afgesproken om de groene stukken uit de figuur te actualiseren. De grijze stukken werden buiten beschouwing gelaten wegens niet of moeilijk in kaart te brengen in het korte tijdsbestek waarin de oefening plaats moest vinden.

Figuur 1: structuur van de paardensector

Bron: Policy Research Corporation

2 METHODOLOGIE

Het cijfermateriaal werd samengebracht op basis van input van de verschillende actoren uit de sector. De cijfers (referentiejaar 2014) zijn van toepassing op Vlaanderen, tenzij anders vermeld in de tekst. Heel wat omzetcijfers werden geraamd aan de hand van beschikbare parameters en met hulp van experts. De resultaten uit dit rapport kunnen slechts deels vergeleken worden met de studie van Policy Research Corporation uit 2007, die o.a. tot stand kwam via een uitgebreide telefonische enquête en het gebruik van vaak andere uitgangspunten en veronderstellingen.

Het is de bedoeling dit rapport in de toekomst op regelmatige basis volgens dezelfde methodologie te actualiseren zodat het een betrouwbaar monitoringsinstrument vormt voor de Vlaamse paardensector.

////////////////////////////////////

3 FOKKERIJ

3.1 AANTAL PAARDEN IN VLAANDEREN

De Belgische Confederatie van het Paard (BCP) beheert de identificatiedatabank voor paardachtigen en hun houder. Met paardachtige wordt een paard, ezel of de kruising ervan bedoeld. Ieder veulen dat in België geboren is en ouder is dan één jaar en iedere paardachtige die langer dan 30 dagen op Belgisch grondgebied verblijft, dient volgens de regelgeving over identificatie van paarden geregistreerd te worden in deze databank. Wanneer een paardachtige geslacht wordt, sterft of het land definitief verlaat moet de houder van het paard de datum meedelen en wordt de paardachtige uit het actieve paardenbestand geschrapt. Verder moet elke paardachtige beschikken over een identificatiedocument, het paardenpaspoort genoemd, dat levenslang geldig is. De gegevens rond aantallen paarden (tabel 1) zijn uit deze databank afkomstig en zijn de meest recente cijfers.

Tabel 1: aantal paardachtigen in België en Vlaanderen, stand van zaken eind 2015

	Aantal
aantal geregistreerde paardachtigen in België	288.222
aantal geregistreerde paardachtigen in Vlaanderen	201.814
waarvan paarden	192.772
-rijpaarden	132.559
-trekpaarden	13.574
-pony's	46.639
waarvan ezels	9.042
aantal geregistreerde paardachtigen in Vlaanderen bestemd voor de slacht	126.307
aandeel paardachtigen in Vlaanderen	70%

Bron: Belgische Confederatie van het Paard

Er zijn in Vlaanderen 201.814 paardachtigen geregistreerd. Dat is een aandeel van 70% in het nationaal aantal. Daarvan zijn er 192.772 paarden en 9.042 ezels. 69% van de paarden zijn van het type rijpaard, 24% zijn pony's en 7% zijn trekpaarden. Verder zijn 126.307 van deze paarden bestemd voor de slacht, maar deze status kan uiteraard wijzigen in de loop van de levensduur van het dier.

Volgens de BCP is ongeveer 70% van de geregistreerde paarden op naam van een houder met woonplaats in Vlaanderen ingeschreven in een stamboek.

3.2 FOKKERSVERENIGINGEN

Fokkersverenigingen (allemaal vzw's) worden erkend door de Vlaamse overheid voor het bijhouden van een stamboek. Op Vlaams niveau gaat het om 23 verenigingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen. Alle samen houden ze het stamboek bij van 33 rassen van paarden of ezels. In negen jaar tijd is het aantal verenigingen toegenomen van 18 naar 23. Deze 23 verenigingen tellen in totaal 13.570 leden, schreven 7.361 veulens in en genereerden een omzet van 2,8 miljoen euro. Samen stellen ze in totaal 12 voltijdse equivalenten (VTE) tewerk. De twee grootste verenigingen, het Belgisch Warmbloedpaard en Studbook Zangersheide, blijven samen ongeveer 65% van het aantal leden en 70% van het aantal ingeschreven veulens vertegenwoordigen. De omzet is gedaald door een verminderd aantal leden ten opzichte van 2007.

//

Tabel 2: kerncijfers fokkersverenigingen in Vlaanderen, 2007 en 2014

	2007	2014
omzet (in miljoen euro)	3,3	2,8
aantal leden	15.433	13.570
aantal bijgehouden stamboeken	22	33
aantal ingeschreven veulens	8.171	7.361
aantal voltijdse equivalenten	15	12

Bron: Departement Landbouw en Visserij

3.3 FOKKERIJEN

Het exact aantal fokkers kan niet volledig achterhaald worden. Enkel wanneer fokkers lid zijn van een vereniging en veulens laten inschrijven in een stamboek, zijn ze bekend. Daarnaast zijn er ook heel wat hobbyfokkers die hun paard, pony of ezel niet inschrijven in een stamboek en dus onder de radar blijven. Volgens de info van de erkende verenigingen lieten in 2014 ongeveer 4.280 fokkers met woonplaats in Vlaanderen, nagenoeg 5.620 veulens inschrijven bij een van de erkende verenigingen. Bij terugkoppeling naar tabel 2 kan worden vastgesteld dat slechts 31% van de leden in 2014 een veulen liet inschrijven én in Vlaanderen woont terwijl 76% van de ingeschreven veulens een Vlaamse fokker heeft.

De registratie van mutaties in de databank BCP geeft ons zicht op de binnen België verhandelde paarden i.e. van een houder in Vlaanderen naar een andere houder in Vlaanderen of Wallonië en omgekeerd. Een aan- en verkoop wordt als 1 mutatie gerekend, maar niet elke mutatie is een aan- en verkoop. In 2014 waren er 10.189 mutaties vanuit en naar Vlaanderen (bron: BCP). Naar schatting zijn ongeveer 95% daarvan wijzigingen van eigenaar die gepaard gaan met een aan- of verkoop.

De prijzen van paarden zijn erg gevarieerd en afhankelijk van heel wat verschillende factoren zoals leeftijd, ras, trainingsniveau, prestaties in de sport, bestemming, gebreken etc. De marktwaarde varieert dan ook van enkele honderden euro voor jonge veulens tot enkele miljoenen euro voor toppaarden.

3.4 CENTRA VOOR GEASSISTEERDE VOORTPLANTING

In 2014 waren 107 centra erkend voor het winnen van sperma, het insemineren van merries of het transplanteren van embryo's. De jaaromzet voor deze activiteiten bedraagt in totaal 11,9 miljoen euro en de sector stelt ongeveer 100 VTE tewerk. Tabel 3 geeft een detail van de omzet weer.

Tabel 3: omzet van de kunstmatige voortplantingsinstellingen, Vlaanderen, 2007 en 2014, miljoen euro

	2007	2014
verkoop van sperma voor inseminaties buiten de centra	2,5	2,6
verkoop van sperma voor inseminatie in de centra	4	4,1
verzorgen van geïnsemineerde paarden in de centra	1,5	1,6
transplanteren van embryo's	2,4	3,6
totale omzet	10,4	11,9

Bron: Departement Landbouw en Visserij

De omzet stijgt ten opzichte van 2007. De toename doet zich hoofdzakelijk voor bij de embryotransplantatie, waar de omzet met 50% is gestegen. In 2014 werden er in Vlaanderen in totaal 1.565 embryotransplantaties verricht. Er werden 6.337 merries geïnsemineerd binnen de centra.

////////////////////////////////////

4.5.1.3 Klein Spel

Het klein spel omvat niet-professionele rendagen die op kleinere schaal worden georganiseerd door vijf verenigingen in de marge van bijvoorbeeld dorpsfeesten. Het aantal rendagen 'klein spel' is de laatste jaren sterk aan belang afgenomen. In 2007 waren er nog zo'n 100 koersdagen, in 2014 waren er nog 26 koersdagen. Deze brachten in totaal ongeveer 38.500 euro op (180.000 euro in 2007).

4.5.2 Paardensport

4.5.2.1 Sportkampen

Mensen kunnen ook deelnemen aan sportkampen die worden georganiseerd door diverse verenigingen zoals Bloso, VLP, Sportievak of de Gezinsportfederatie. In totaal organiseerden ze 465 kampen in 2014 die gemiddeld zo'n 5 dagen duren. Deze kampen trokken 6.510 deelnemers of gemiddeld 14 deelnemers per kamp. De kampen realiseerden 1,9 miljoen euro omzet en stelden 29 VTE tewerk.

4.5.3 Sportwedstrijden

De Vlaamse Liga voor de Paardensport (VLP) en de Landelijke Rijverenigingen (LRV) faciliteren op regionaal niveau de organisatie van heel wat events. Beide verenigingen staan in voor het toegankelijk houden van de paardensport voor iedereen en tellen samen ongeveer 50.000 leden. We denken in de eerste plaats aan (Olympische) disciplines zoals dressuur, jumping en eventing. Beide verenigingen organiseerden in 2014 733 events die een omzet van 6,8 miljoen euro genereerden. De organisatie van deze wedstrijden genereert een tewerkstelling van 25 VTE.

De 101 internationale sportwedstrijden genereerden in 2014 in Vlaanderen 17 miljoen euro omzet en bieden werkgelegenheid aan 53 VTE.

4.5.4 Events

Vlaanderen telt twee belangrijke gespecialiseerde paardenevents waar, naast sportwedstrijden, ook een beurs wordt georganiseerd.

4.5.4.1 Flanders Horse Expo

Jaarlijks wordt het event Flanders Horse Expo georganiseerd in Gent, de Vlaamse vakbeurs voor alle paardenliefhebbers. In 2014 trok het event ongeveer 20.000 bezoekers en bracht een omzet van 950.000 euro op. De beurs stelt 6 VTE tewerk voor de organisatie ervan.

4.5.4.2 Jumping Mechelen

Ook de Jumping Mechelen trekt elk jaar opnieuw heel wat paardenliefhebbers. In 2014 werden 87.000 tickets verkocht en bracht het event 3,2 miljoen euro op. De organisatie vergt 5 VTE en tijdens het event zelf worden nog eens 11 extra VTE ingezet (bewaking, catering, enz.) om alles goed te doen verlopen.

4.6 OMZET UIT PAARDENWEDDENSCHAPPEN

De Vlaamse omzet uit de paardenweddenschappen bedroeg 266,6 miljoen euro in 2014. Driekwart van de inzet werd uitgekeerd aan de gokkers, 4% gaat naar de renverenigingen en 4% wordt als taks betaald aan het Vlaams gewest. Wat er daarna nog overblijft is de marge van de operatoren (gokkantoren, bookmakers), goed voor 43 miljoen euro.

////////////////////////////////////

6.1 PAARDENVLEES

De buitenlandse handel in paardenvlees is vrij belangrijk. Belgische ondernemers hebben belangen in slachthuizen in het buitenland, waardoor er een belangrijke goederenstroom ontstaat. Zowel de import als exportwaarde bedroeg 71 miljoen euro, waardoor er sprake is van een handelsevenwicht. Het gaat vooral om gekoeld vlees. 63% van het geïmporteerde paardenvlees is afkomstig van buiten de EU en 98% van het door België uitgevoerde paardenvlees blijft binnen de EU.

Tabel 6: in- en uitvoer van paardenvlees, in ton en miljoen euro, België, 2014

	Import	Export	saldo
paardenvlees (in ton)	21.588	19.816	-1.772
paardenvlees (in miljoen euro)	71	71	0

Bron: Eurostat (Comext)

6.2 LEVENDE PAARDEN

De handel in levende paarden in kaart brengen is minder evident. Het gaat om dieren die bestemd zijn om in België geslacht te worden, om gebruiksdieren en fokdieren. Er wordt vermoed dat binnen de EU niet alle paarden aangemeld worden bij uitvoer, waardoor de statistieken van Eurostat sowieso een onderschatting geven van het werkelijk aantal verhandelde dieren. Volgens de tabel hieronder zorgde de export van 4.276 levende paarden in 2014 voor 85 miljoen euro aan inkomsten. Dat is gemiddeld bijna 20.000 euro per paard. Er worden veel meer paarden geïmporteerd, namelijk bijna 8.000 voor een totale waarde van 32 miljoen euro. De gebruiksdieren (rijpaarden) nemen het grootste aandeel in.

Tabel 7: buitenlandse handel in levende paarden, in stuks en miljoen euro, België, 2014

2014	Import	Export	saldo
levende paarden (in stuks)	7.955	4.276	-
slachtdieren	3.684	1.407	-
gebruiksdieren	3.824	2.548	-
fokdieren	447	321	-
levende paarden (in miljoen euro)	31,8	85	53,2
slachtdieren	2,5	1,3	-1,2
gebruiksdieren	15,1	62,7	47,6
fokdieren	14,6	21	6,4

Bron: Eurostat (Comext)

////////////////////////////////////

7 SAMENVATTENDE TABEL

VLAAMSE PAARDENHOUDERIJ IN 2014								
FOKKERIJ			GEBRUIK		OPLEIDINGEN EN BEROEPEN			
	Omzet (in miljoen euro)	Aantal VTE	Omzet (in miljoen euro)	Aantal VTE	Omzet (in miljoen euro)	Aantal VTE		
Fokkersverenigingen	2,8	12	Koepelorganisaties	1	7	Geneeskunde (1)	24,9	190
Fokkerijen	<i>Geen data</i>		Landbouw	-	-	Opleidingen	3	53
Geassisteerde voortplanting	11,9	100	Federale politie	10,5	220	Mengvoederbedrijven	46	50
			Sport en recreatie:	311	212	Verwerking van paardenmest	38	90
			- draf en galop	-	80			
			- paardenwedrennen	281	3			
			- paardensportkampen	1,9	29			
			- paardenwedstrijden	24	78			
			- events	4,2	22			
			Maneges en pensionstallen	106	1.681	Paardentransport	8,8	15
						Kadaververwerking	0,5	1
						Slachten van paarden	0,1	1
						Vleesverwerking	115	123
						Paardenmelkerij	0,5	12
						Consumptie van paardenvlees	65	-
						Export van levende paarden (2)	85	-
TOTAAL	15	112		428	2.120		387	535
ALGEMEEN TOTAAL (3)	830	2.767						

Bron: Departement Landbouw en Visserij

(1) exclusief de handel in paardengeneesmiddelen, waarvoor geen cijfers beschikbaar zijn.

(2) De exportgegevens van paardenvlees overlappen met de omzet van de vleesverwerkende bedrijven. Daarom werd de exportwaarde van paardenvlees niet meegerekend in het totaal.

(3) Niet alle activiteiten uit de paardensector zijn meegenomen in de tabel. De cijfers in de tabel zijn exclusief de hoefsmederij, piste- en stallenbouw, verkoop van uitrusting en materiaal voor paarden (zadels, teugels, etc.), ruitertoerisme, verzekeringen, handel in trailers en paardenvrachtwagens (zie figuur 1).

BRONNEN EN DANKWOORD

Bronnen

Policy Research Corporation, *De paardensector als economische en maatschappelijke actor in Vlaanderen: een analyse van het economisch en sociaal-maatschappelijk profiel en belang van de Vlaamse paardenhouderij*, november 2008

Departement Landbouw en Visserij, *Jaarrapport Centra Voortplantingstechnieken Paard 2014*, 31 mei 2015

Humane Society International, *Facts and Figures on the EU horsemeat trade*, 2014

<http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/economie/Bevoorradingbalansen.jsp>

We wensen de talrijke organisaties die ons input bezorgden te danken voor hun medewerking:

De Belgische en Vlaamse Confederatie van het Paard, het Vlaams Paardenloket, de Vlaamse Liga Paardensport vzw, de Landelijke Rijverenigingen vzw, de Belgische Federatie voor Paardenwedrennen vzw, Navema, de Directie Openbare Veiligheid van de Federale Politie

De Belgian Highland Pony Society vzw, de Belgian New Forest Pony Studbook vzw, de Belgian Quarter Horse Association vzw, het Belgisch Mérens Stamboek vzw, Belgisch Stamboek van de Lipizzaner vzw, Belgisch Stamboek van het Friese Paard vzw, Belgisch Stamboek voor de IJslandse paarden vzw, het Belgisch Stamboek voor Fjordenpaarden, het Belgisch Studbook van de Shetland Pony vzw, het Belgisch Tinker Stamboek vzw, het Belgisch Welsh Pony Stamboek vzw, de Belgische Ezel Vrienden vzw, de Belgische Haflingervereniging vzw, het Europese Arabo-Friezen Stamboek vzw, het Belgisch Arabisch Paardenstamboek vzw, het Belgisch Stamboek voor het Miniatuurpaard vzw, het Belgisch Warmbloedpaard vzw, het Vlaams Paard vzw, de Irish Cob Society België vzw, de Koudbloed koepel vzw, het Studbook Zangersheide vzw, de Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen vzw, de Vlaamse Fokkers van het Belgisch Trekpaard vzw

De Vlaamse renverenigingen: Koninklijke Waregemse Koersvereniging, vzw Felix De Ruyck, Draftwedrennen Tongeren, Draftwedrennen Kuurne, Koninklijke Renvereniging Oostende

UGent faculteit Diergeneeskunde, BLOSO, Sportievak, Sporta, Gezinssportfederatie vzw, Syntra Netwerk, Artevelde Hogeschool Gent, Martinusschool Bilzen, Vrij Land- en Tuinbouwinstituut Torhout, CVO Brussel (hoefsmidschool Anderlecht), CDO Brussel (Hoefsmederijschool), KATHO Roeselare, Vrij Instituut voor Lichamelijke Opvoeding "Ter Borch" Meulebeke

De Orde der Dierenartsen, Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG), de paardenklinieken De Morette, De Bosdreef, Equitom, DAP Equivet

Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid (FAVV), Federatie van het Belgisch Vlees vzw, RENDAC, Chevideco NV, Velda NV, Equinox NV, Multimeat NV, BEMEF, Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM), NV Karel Sterckx.

De organisatoren van Flanders Horse Expo en Jumping Mechelen, European Horse Services

////////////////////////////////////